Hanebo-Jul

1954

Utgiven av Hanebo Hembygdsförening

Låt oss nu gå till Betlehem

Av Olle Persson

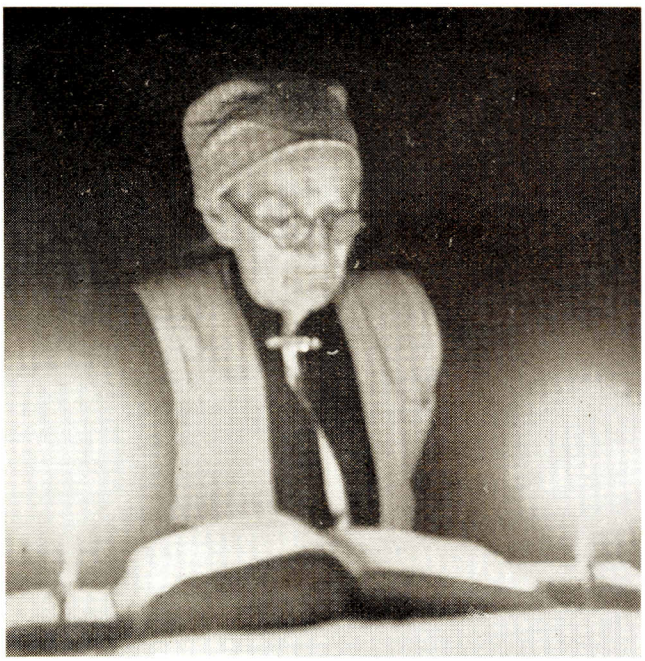

Andakt. Foto: V. Johnson.

Luk. 2: 15.

Till Betlehem mitt hjärta,
I stilla pilgrimsfärd,
Nu skyndar från den smärta,
Som bor bland tidens flärd.

Förr i världen gav sig somliga människor ut på pilgrimsfärd till det Heliga Landet. I våra dagar är det mest turister, som resa dit.

Men i juletid gripa vi pilgrimsstaven lite var och ge oss ut på stilla pilgrimsfärd. När vi sitta i julottan och se de många ljusen brinna och höra julevangeliet läsas om herdar och änglar i Betlehems ängder — ja, — — då är hjärtat redan där. Det känns, som om vi hörde hemma i dessa heliga nejder, om bara för några ögonblick. Vi ha, utan att märka det, lämnat det vardagliga bakom oss och kommit in i undrets värld — "skyndat från den smärta, som bor bland tidens flärd". Det känns befriande.

När vi sedan återvända till det vi kalla verklighet, ha vi fått undret med oss. Ljuset lyser i vårt mörker — i vårt disharmoniska väsen ljuder änglasång — en osynlig stark hand har lättat bördan. En god vän har ljutit sin hugsvalan i den dolda smärtan. "Se jag bådar eder stor glädje".

Men är det bara under julottan hjärtat gör sin pilgrimsfärd — en gång om året? Det vore i så fall mycket illa. Varje gång vi draga upp till Herrens hus kan undret ske. "Undret, som väcker oss alla".

Borde vi inte därför varje söndag besöka Guds hus, — höra hans ord och sjunga hans lov i psalm och sång. Någon söker värja sig med talet om tråkighet. Visst är gudstjänsten tråkig, mätt med nöjespappornas mätstång. Kyrkan är intet nöjesfält. Men den kristna kyrkans gudstjänst förmår sända hjärtat ut på stilla pilgrimsfärd till det Heliga Landet — till trons underland, där Gud bor.

Jesus av Nasaret går här fram,
Än som i gången tid.
Löser ur vanmakt ur synd och skam,
Skänker sin kraft och frid.
Himmelriket är nära.

Fattiga ger han sin rikedom,
Läker de slagnas sår.
Själ, som var bunden och trött och tom,
Frihet och glädje får:
Himmelriket är nära. (Sv. Ps. 48: 1, 2)

Låt oss minnas ännu ett. Det var Jesus själv, som kom som den första pilgrimmen till Betlehem den första julnatten.

Han kom till herdar och stalldrängar med änglasång och stjärneglans. Så kommer han också till dig i ditt Betlehem mitt i den heta arbetsdag. Eller kommer han i din sjukdomstid, — under bekymrens år och ensamhetens vånda. Han kommer i din ungdomstid, då löftena lysa och musklerna svälla, då allt är yra och lek. Men han kommer också till dig, som gjort undan det mesta här på jorden och bara väntar på uppbrott.

Ofta kommer han oväntat under nattliga stilla timmar. Då blir det julnatt på nytt. Det händer alltid något ovanligt, då han kommer. På det vanliga härberget fanns inte rum den första julnatten för den första pilgrimmen till Betlehem. Men det fanns rum i krubban. I Betlehems tomma krubba fanns rum. Än skall julens pilgrim taga sin boning i vår tomma krubba — i vårt tomma hjärta. Då är det inte tomt längre. Då är hungern stillad.

Öppna ditt hjärta i bön och bot,
Upplåt vart hemligt rum,
Red dig att taga Guds Son emot,
Tro evangelium;
Himmelriket är nära. (Sv. Ps. 48: 3).

Omslagsbild: Hanebo kyrka innan tornet byggdes. Detalj ur litografi av S. A. Blombergsson

Hanebo-Jul

överlämnas härmed till sjunde julen — delvis i ny utstyrsel — och utökad, och vi hoppas, att den skall nå alla hanebobor inom och utom sockengränsen.

Första pris i fototävlan gick till Sture Ohlsson för bilden "Sommarbild från Sandersberg", andra pris fick Åke Rehdin och tredje Per Norberg. Vi tackar för visat intresse och anordnar en tävlan även till nästa år. Minsta bildstorlek 9×9 cm.

Vi tackar också alla frivilliga medarbetare, både de som tidigare medverkat och de nya.

Kort till tävlan liksom bidrag till Hanebo-Jul 1955 sändes till Victor Johnson, Sibo, Kilafors, före den 1 oktober 1955.

HANEBO HEMBYGDSFÖRENING.

ALBERT BLOMBERGSSON

hanebosonen som målade sin hemsockens altartavla.

Av Berndt Johnsson

"Det var år 1830. — Min mor och syster bodde då i Hanebo tingshus.[1]) Jag var tjugo år. Min äldste bror, Anders Gabriel, var länsman och sockenskrivare i församlingen, och som tingshuset behövde invändig målning, så anförtroddes detta åt mig. Detta arbete utförde jag naturligtvis efter bästa förmåga och för landsorten högst nymodigt. Huset bestod av en stor tingssal samt tvenne mindre rum utom förstu och kök. Tingssalen målades i gul marmor med mörkare, omkring en fot breda rabatter, och i ådringen av de stora fyllningarna inflickade jag varjehanda fysionomier till allmänhetens muntration. Vidare pryddes salen med ett par omsorgsfullt utförda dörröverstycken, det ena ett månskenslandskap med pelare, slottsmurar och valv, varur ett par rövare tittade fram, belysta av en brinnande fackla. Det andra stycket var ett landskap av berg och skog, en solbelyst strand, en ruin glänsande i solljuset och betande boskap.

Nästgränsande rum målades ljusgrönt, i väggfältet Carl XIV Johans namnchiffer med kunglig krona och underliggande palmkvistar. Det tredje rummet hölls i blått, med hängande vindruvor i festoner, i båda rummen dörröverstycken. Dessa utförde jag stående på ett bord, efter egna studier.

Mitt lynne var glatt, och då det gick bra att måla ljöd min stämma, så att det hördes långt utom hus, svårigheterna gjorde mig däremot tyst. Alltså behövde ingen fråga, hur arbetet lyckades, det hörde man på långt håll."

Dessa rader ur konstnären Albert Blombergssons egna anteckningar skildrar hans första självständiga arbete som dekorationsmålare. De ge ett intryck av en ungdomlig experimentiver och en sjudande arbetslust, som läsaren inte kan undgå att beröras av. Den unge målaren hade i Stockholm just avslutat den grundläggande utbildningen i sitt yrke och återvänt hem till Hanebo med det nyförvärvade gesällbrevet på fickan. Här bjöds nu ett tillfälle att pröva krafterna, och Blombergsson öste frejdigt ur sitt förråd av romantiska idéer.

Svante Albert Blombergsson föddes år 1810 på Sibo löjtnantboställe. Hans var far kronolänsman Fredrik

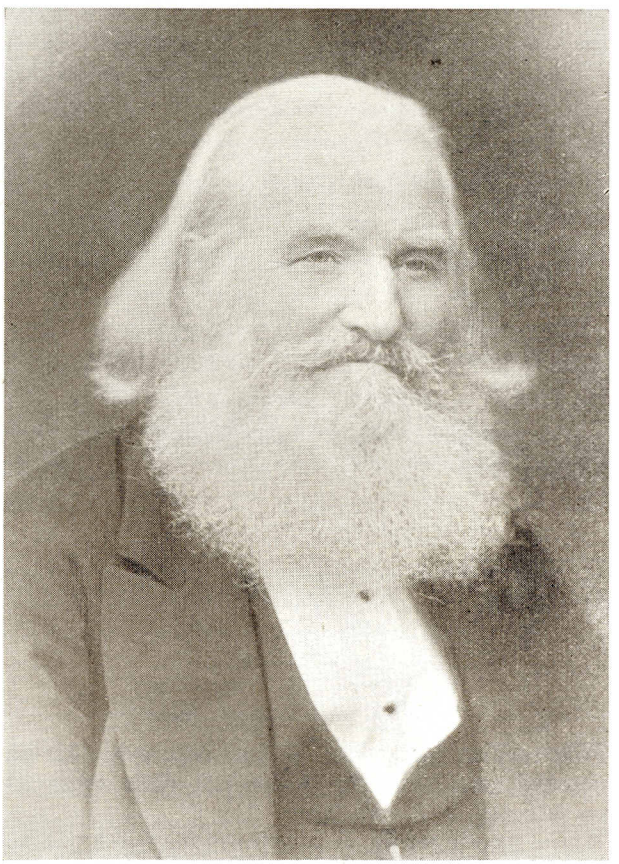

Albert Blombergsson

Blombergsson, och hans mor hette Margareta Bolin. I den talrika syskonskaran var Albert den fjärde i ordningen. Att pojken hade artistiska anlag visade sig tidigt. I sina anteckningar berättar han därom: "Min känsla för konst väcktes genom att jag såg s. k. pappersgubbar, vilka mina äldre syskon förfärdigade och uppklistrade på fönster och väggar. Dessa förtjuste mig, hur föga tjusande de än voro, och så snart min hand blev mäktig att hålla en sax, blev snart sagt enda sysselsättningen att klippa och rita figurer."

Den lille artisten blev vid 11 års ålder sänd till trivialskolan i Gävle för att fortsätta den hos byskolläraren påbörjade undervisningen. Pennan och färgerna kom emellertid fram på lediga stunder, och till kamraterna såldes för några styver små egna arbeten i akvarell och tusch. Vår tids pojkar ritar bilar, månraketer och cowboys; den unge Albert däremot målade

1) Hanebo tingshus låg öster om gamla landsvägen vid Agermans gård i Kyrkbyn. Byggnaden revs på 1870-talet, och i stället uppfördes den nuvarande sockenstugan.

officerare, ruiner och små landskap. Skolgången blev emellertid hastigt avbruten genom faderns död, och i fortsättningen blev han hänvisad till självstudier förutom litet handledning i läsning och räkning för prästen i hemsocknen.

Ett par år senare kom den dag, då Albert Blombergsson måste lämna föräldrahemmet i Sibo för att på egen hand bryta sin bana. Han begav sig nu till Stockholm och började som målarlärling. Där kom han även in på Konstakademien och studerade under ledning av bl. a. den då så berömde konstnären professor Westin. Studietiden bjöd på både glädjeämnen och motgångar, kanske mest det senare. En långt driven noggrannhet i arbetet tycks ha utgjort ett handikap i tävlingen med kamraterna, och när utställningens och prisbelöningens dag kom den tredje våren, lyckades han inte få sitt arbete färdigt och gick så miste om belöningen.

Han lät sig dock inte nedslås utan deltog följande år i tävlingen om den s. k. Meyerska medaljen. En av hans lärare hade förespeglat honom, att han denna gång säkert skulle vinna priset, och det var med stora förhoppningar om framgång han fullbordade sitt tävlingsbidrag. Men oturen var framme, och här låter vi Blombergsson berätta med sina egna anteckningar: "Men — vad hände?! — En afton, då jag på akademien tog fram min ritning, var den — o, ve — översköljd av smutsvatten. — Halva vinterns arbete förstört!! — Ett väntat kungabesök hade föregåtts av en förhärjande patrull av skurmadamer, som städat skolan med detta resultat. Förbi voro alla tankar på Meyerska medaljen." En konstnärs väg till framgång kan förvisso vara törnbeströdd.

Till de ljusa minnena från stockholmstiden hör inflytandet från det hantverkarhem, där Blombergsson bodde, och umgänget med de unga målare han mötte i lärlingsarbetet i verkstaden. Här mottog han ständigt nya impulser, som berikade och utvecklade den unge konstnären.

De sex lärlingsåren var nu genomgångna, och ett mer självständigt arbete kunde börja. Utrustad med Stockholms målarämbetes gesällbrev, faderliga råd och goda rekommendationer återvände han nu till hembygden. Blombergsson tänkte nu på allvar studera naturen och helt ägna sig åt landskapsmåleri. Med liv och lust griper han sig också an med arbetet. Han målar landskap både i storm och stiltje, gör utkast till ljusa, lätta björkdungar under sommarhimmel för att på nästa duk skissera "gammal granskog med skogstjärn i kvällsbelysning." Men här gör sig snart den hårda verkligheten påmint. Han berättare i sina anteckningar: "Men som det på den tiden fanns få i hembygden som kunde vare sig bedöma, köpa eller uppmuntra, så blev det mig omsider nödvändigt att gripa till det hantverk jag lärt." Han hade för första gången försökt det stora konststycket att leva på sin konst och mött svårigheter.

Det ligger inte inom ramen för denna lilla uppsats att allsidigt belysa Albert Blombergssons verksamhet som konstnär och hantverkare. Aspekterna får i stället av naturliga skäl bli hanebobetonade. Helt kort ska nämnas, att han fick i uppdrag att dekorera tingshus och herrgårdar, måla porträtt och miniatyrer och utföra måleri- och förgyllningsarbeten i flera kyrkor. Blombergsson var också ett par år söderhamnsbo och verkade som ett slags stadsmålare. Han anlitades då bl. a. att dekorera festlokaler och när Carl XIV Johan år 1835 hedrade staden med sitt besök, målade han fem transparanger och ledde arbetet med att göra girlander och äreportar. Han hade det dock alltid fattigt och på att endast sälja sina tavlor kunde han inte leva. Behovet av stafflimålningar var tydligen nästan obefintligt i Hälsingland på den tiden.

Intresset för landskapsmåleri är emellertid starkt hos Blombergsson, och han fortsätter på den linjen. Han återger sina motiv med stor detaljrikedom och med något naivt i sättet att skildra. Det är denna ofrihet och brist på fantasi, som utgör hans största tillgångar som kulturskildrare. Byarna ligger på sin rätta plats, husen är återgivna med ambitiös noggrannhet, och man kan lätt skilja på trädslagen. Av kulturhistoriskt värde är hans målningar med sockenkyrkan "mitt i byn". Bl. a. från Kyrkbyn i Hanebo finns en liten utsikt bevarad, där man kan se hur kyrkan såg ut i mitten av 1800-talet, då det ännu fanns en fristående klockstapel.

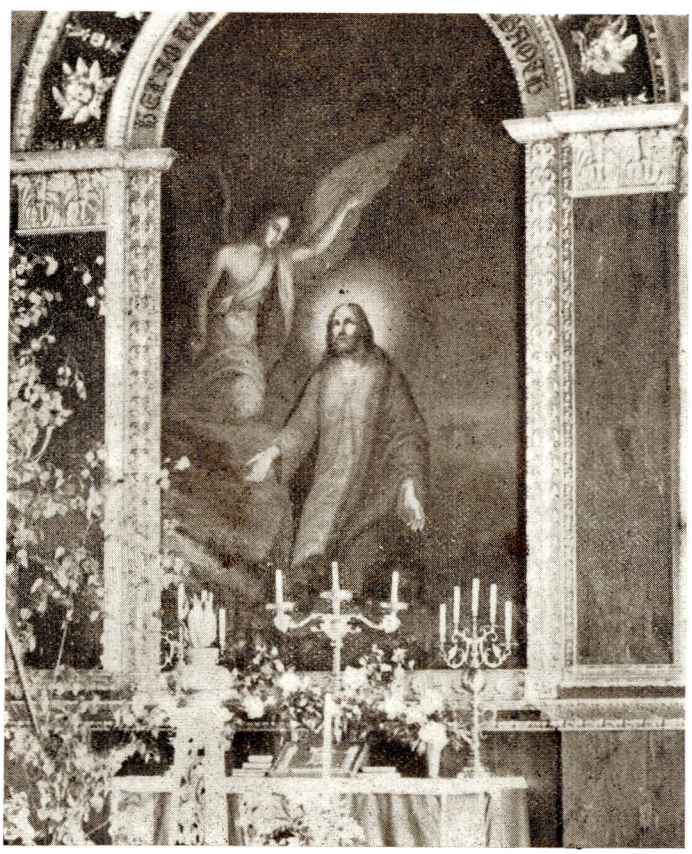

Hanebo altartavla. Målning av S. A. Blombergsson

En bondsåg, en linskäkt eller något annat som har med mänsklig odling att göra är också vanliga motiv på Blombergssons tavlor. Bland hans målningar äger de få med motiv från bruken i Hälsingland ett mycket betydande kulturhistoriskt värde. En av dessa är interiören från smedjan vid Kilafors järnbruk.

Blombergsson hade en tid åter varit verksam i huvudstaden, och när han en sommar mera tillfälligt återvänder hem, inträffar en händelse, som kom att leda hans arbete in på ett alldeles nytt spår. Han åkte båt

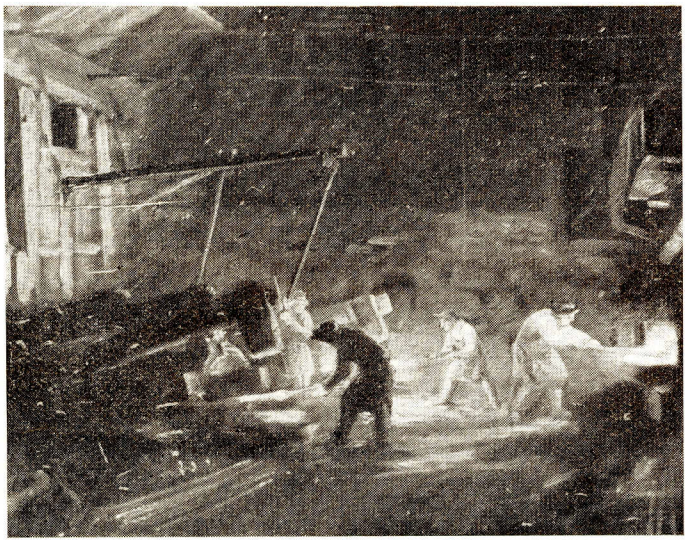

Smedja i Kilafors bruk. Målning av S. A. Blombergsson

till Söderhamn, och när han steg iland sammanträffade han med brukspatronen på Kilafors, skeppsredaren och tobaksfabrikören i Gävle, P. C. Rettig. Denne bjöd honom åka med till Hanebo i sin egen vagn. Knappt hade man kommit iväg, förrän brukspatronen började ett samtal, som så när fått Blombergsson att tappa fattningen. Det rörde sig nämligen om ingenting mindre än beställning av en altartavla för Hanebo kyrka. Och än mer, patron Rettig önskade också, att målningen skulle bli en kopia av professor Westins altartavla i Söderhamns kyrka. Blombergsson framhöll, att han var fullkomligt oduglig till företaget, men det tycktes inte det minsta inverka på brukspatronens beslut. Han var en man, som var van att få sin vilja fram, och det var så gott som maktord, att Blombergsson och ingen annan skulle måla tavlan.

Den unge målaren kände sig mycket konfunderad, medan vagnen rullade fram mot bruket. Här hjälpte emellertid inget annat än att försöka, och varför skulle det vara omöjligt att kopiera en tavla, när det tidigare lyckats att avbilda naturen? Det var också frestande att få pröva krafterna på en så lockande uppgift, för att inte nämna den betydelse det kunde ha att få en sådan gynnare som patron Rettig på Kilafors, vilken f. ö. själv ville bekosta arbetet. Före resans slut var avtal uppgjort, och resultatet blev, att Blombergsson

Mången som i vår sockenkyrka närmare betraktat Blombergssons altartavla, har säkert känt den innerlighet och okomplicerade religiositet, som den utstrålar. Tavlan är, som nyss nämnts, en kopia av professor Westins målning i Söderhamns kyrka. Den är inte utförd med samma finess som originalet, men den äger något, som detta saknar nämligen ett drag av personlig inlevelse från konstnärens sida.

Ryktet om altartavlan i Hanebo spreds nu vida omkring, och en del lovord stod att läsa i tidningarna. Följden blev, att den nye målarmästaren i Söderhamn fick motta flera anbud om kyrkmålningar i Hälsingland och angränsande landskap. Dessa arbeten upptog hans mannaålder och sysselsatte honom också på äldre dar. följande sommar målade den altartavla, som ännu pryder Hanebo kyrka. Om den står skrivet i inventarieförteckningen: "Altartavlan föreställande Jesum i Gethsemane, är en dyrbar skänk af egaren till Kilafors herr P. C. Rettig och dess fru B. C. Jäderholm. Den är förfärdigad av målaren i Söderhamn Sv. Alb. Blombergsson 1837. Dess högtidliga invigning skedde första söndagen efter Trettondagen den 7 jan. 1838."

Blombergsson förenade även sitt konstnärskap med många ideella intressen. Driven av sin okuvliga energi försökte han bl. a. öppna ögonen på hälsingarna för de stora värdena inom landskapets rika och mångsidiga folkkonst och hemslöjd. Han verkade också som en av våra första folkbildare och målade stora kopior i limfärg av de klassiska mästarnas storverk. Dessa förde han med sig, och i böndernas herrstugor vecklades de ut, fästes upp på väggarna och användes som illustrationsmaterial till det han hade att säga om konstens storhet. — Man kan med skäl räkna honom till pionjärerna inom vår folkbildnings- och hemslöjdsverksamhet.

Nu får man inte glömma, att Blombergssons arbete ofta gav ett dåligt ekonomiskt utbyte, och det ligger nära till hands att tro, att missräkningar och svårigheter kunde ha berövat honom hans jämvikt och konstnärsglädje. Så var det dock inte. Man möter i stället i anteckningarna en lycklig man, som när han ser tillbaka på de gångna åren, anser sig ärligt kunna säga, att han haft "få verkliga sorger men med de ringa anspråken, mycken glädje."

Blombergsson var ingen stor målare, ingen berömdhet, som man kan få upplysningar om i uppslagsböcker och konsthistoriska arbeten, och hans till ett 150-tal uppgående oljemålningar har ej förrän under det senaste årtiondet betalats med några fyrsiffriga tal. Men hans personlighet och hans kulturhistoriskt värdefulla insats som sin tids ende utövande hälsingekonstnär förlänar honom en framskjuten plats i vårt landskaps konsthistoria.

Källor: Anna Lindegren: Albert Blombergsson (Gammal Hälsingekultur 1933).
Philibert Humbla: Albert Blombergsson som kulturskildrare (Hälsingerunor 1952).

Stöd hembygdsrörelsen

genom att bli medlem i

Hanebo Hembygdsförening

NÅGRA MINNEN

kring Kilafors' järnvägsstation vid sekelskiftet.

av Georg Gedda

När man efter 50 år letar i minnena från de tidigare barnaåren ter sig livet då som en rapsodi, en sorts kortfilm med en mängd klart inristade händelser och företeelser, glimtar i vardagslivet, kanske i och för sig högst triviala, men som otvivelaktigt tillhörde konturerna av det lilla stationssamhälle, som växte upp efter stambanans öppnande i slutet av 1870-talet.

Min far kom som stationsskrivare till Kilafors 1886 och efterträdde sedermera sin chef, stationsinspektor Berggren, år 1898. Vi flyttade till Bollnäs årsskiftet 1906—1907.

Egna tidiga och klara minnen har man ju knappast före 6-årsåldern, alltså strax före sekelskiftet för mig. Jag uppfostrades vid järnvägen, kände alla som hörde dit och deras familjer, även en hel rad konduktörer och framför alla lokpersonal på Söderhamnsbanan, och jag insöp begärligt allt vad som talades och berättades om, alltifrån rutinarbetet på järnvägsstationen med postexpedition, telegrafering, både med visareapparat och med morsesystem, biljettförsäljning, växling vid tågen och inte minst skötseln av lokomotiv. De senare kunskaperna i förening med ett livligt studium av Höijers lokomotivlära kom mig senare som färdig ingenjör väl till pass, då jag en gång under speciella omständigheter fick ingripa som lokomotivförare.

Jag har många gånger med tacksamhet tänkt tillbaka på gamla lokomotivförare Regnman på Söderhamnsbanan, som frikostigt gjorde allt för att undervisa mig på sitt område. Hans välvilja mot mig hade sin upprinnelse i en liten episod, när jag i sista stund lyckades upptäcka och lägga om en fellagd växel, och som tack för det fick jag klättra upp och åka med på loket.

Nu skall läsaren icke inbilla sig, att jag, likt en sentida Eli Rem, som man läste om i folkskolans läsebok, avvärjde någon större tågkatastrof. Troligtvis hade loket vid den låga hastigheten helt enkelt kört upp växeltungan. Regnman var en ståtlig typ klädd efter gammaldags manér med låg nedvikt stärkkrage och svart halsduk lindad runt halsen, och ovanligt nog för den tiden, helt slätrakad. Han hade varit med på gamla "bolagsbanan" och blivit överförd till S. J., 1886. Han berättade då om den smalspåriga banan Söderhamn—Bergvik med dess gamla lokomotiv och vagnar. En del öppna godsvagnar byggdes om för bredspårig trafik men såldes på 1920-talet till privata ändamål, då jag fick vara med om ett inköp av 2 sådana vagnar för Surahammars Bruk.

Regnman berättade, att när stambanan byggdes förbi Kilafors med ändstation i Bollnäs ordnades regelbunden båttrafik från Bergvik till Kilafors, där en mindre station, "Kilafors nedre", anlades, varifrån ett järnvägsspår drogs upp till huvudstationen.

När stambanan byggdes fanns det visserligen starka krafter för att få stationen förlagd till Kyrkbyn, men det var givetvis det närmare grannskapet till Jernverket, den gamla halvvallonsmedjan, samt kommunikationerna över Bergviken som blev avgörande. Infarten till kyrkviken förbi "Tjesenholm" var naturligtvis ej tillräckligt djup att döma av alla trevliga abborrgrund som fanns där.

Från själva stambanans järnvägsbygge har jag knappast några hörsägner från Kilafors utöver att en numera framliden civilingenjör Stafsing, sedermera chef för Strömsholms Kanal, berättade om alla svårigheter som sträckan förbi Röstboberget och Kilafors erbjöd. Om en äldre kollega till honom berättas, att han vid ett tillfälle kom in på Bollnäs järnvägsstation och bad att få ställa in en väska innanför det gula skrank, som avskärmade biljettförsäljningen, och för övrigt fanns kvar ännu 1907. Den biljettförsäljande stationsskrivaren vände sig helt om och snäste av honom i högdragen ton:

— Här ställs inga väskor inte!

— Ja, mitt namn är Strokirk, ingenjör vid banbyggnaden.

— Jaså, ja-ja, i så fall är mitt namn Åberg!

På bilden av "Kihlafors nedre" (Kilafors stavades med h på den tiden) ser man hela tåget, som då via huvudstationen gick till Bollnäs och vände. Tåget var s. k. "blandat tåg" med lägre biljettpriser än för persontåg. Man ser de gamla personvagnarna med en dörr för varje bås, som gick tvärs över vagnen, och där man blev ordentligt inlåst av konduktören sedan han ringt i den stora väggfasta klockan på stationshuset och ropat ut: "Tåg till — — —". Och där satt man till skenet av ett enda stearinljus i taklyktan. Nya stearinljus skiftades efter en resa från taket på vagnarna, och traktens skator infann sig i hundratal på bestämd tid för att ta vara på de kasserade ljusstumparna.

Lokomotivet på bilden är en s. k. B-maskin av gamla typen. 6-kopplad godstågsmaskin, som visserligen hade ett nummer, men framför allt ett klingande manligt namn i stora bokstäver av mässing. Man använde gärna fornnordiska namn såsom Thor, Styrbjörn, Starke etc. Snälltågslokomotiven, de s. k. spinnrockarna, hade kvinnliga namn såsom Eva, Sigyn, Freja o. s. v. Gemensamt var att alla lokomotiv hade ett övermått av blänkande mässing som jämt och ständigt skulle putsas. Tåget på bilden kallades för "blåbärståget", ett namn, som länge levde kvar för en sentida motsvarighet. Namnet hade enligt Regnman uppkommit därav, att väntetiden i Kilafors måste med tanke på båttiderna och omlastningen tagas till så grundligt, att lokpersonalen hade

"Kihlafors nedre". Foto från 1880-talet.

god tid att plocka av de härliga blåbär, som växte i skogen intill "nedre banan", och som även jag har i minnet.

"Kihlafors nedre" försvann när banan till Söderhamn öppnades 1886 efter att ha existerat endast i 7 à 8 år. Man kan således icke klaga på den djärva beslutsamheten att efter så kort tid förkasta en kommunikationsled som fungerade — åtminstone på sommaren — till förmån för något väsentligen bättre.

Stationspersonalen. Foto från 1905.

Att järnvägen över huvud taget icke drogs genom kuststäderna, som den sentida ostkustbanan, berodde dels på strategiska skäl, då en presumtiv fiende alltför lätt skulle kunna skära av banan, och dels ansåg man, att dessa städer hade sina kommunikationer tillgodosedda genom sjöfarten, åtminstone 7 månader på året. Fotografiet av "Kihlafors nedre" visar karaktären av nybyggnad utan ett spår av växtlighet på järnvägsbanken.

"Nedre banan" fyllde emellertid sin funktion som utlastningsspår för det smidda halvvallonjärnet från Bruket till 1898, då smidet slogs igen, och sedan för det sågade virket och träkol från den sågverksrörelse, som då byggdes upp. Nedre banan var illa underhållen, men ett intressant tillhåll för oss pojkar, där den gick förbi den vattensamling, varifrån lokomotivens pumpstation tog sitt vatten. Där fanns en hel fauna av grodor och "kusar" inplanterade fiskar m. m. intressanta saker. Längre ned fanns utmärkta hallon, även gula, mitt i det vilda snåret. Vi pojkar begagnade med förkärlek den vägen, när vi skulle på ärenden till Bruket, antingen det gällde att köpa bullar hos bagare Rudqvist med det långa skägget eller också andra ärenden.

Min far började således sin tjänst i Kilafors samma år som Söderhamnslinjen invigdes, 1886. Från invigningen brukade han berätta några detaljer.

Kilafors Jernverk ägdes då av brukspatron Rettig, och programmet hade lagts så, att Kung Oscar skulle åka med invigningståget från Söderhamn till Kilafors, och till hans ära gavs det galamiddag i den gamla låga herrgården, som långt senare revs, innan den nuvarande byggdes upp. För den skull hade Rettig köpt ett nytt ekipage, bestående av landeau och två vackra hästar, som skulle hämta Hans Majestät vid järnvägsstationen. Priset lär ha varit c:a 5.000 kronor, vilket var rätt mycket pengar 1886. Men i sista stund blev det bestämt, att en provisorisk plattform skulle byggas, där vägen till herrgården korsar järnvägen, där Kungen skulle stiga av och sedan gå den korta biten. Och där stod Rettig med sitt fina ekipage.

Far hade kommenderats dit som tillfällig stins. Samma tågsätt skulle hämta den kungliga sviten, och då blev det självfallet en väntetid, då tågpersonalen roade sig med kortspel och fingerkrok. Men någon hade väl också tänkt på traktering. Det enda som bjöds var emellertid en kagge svagdricka, vartill någon högt genmälde:

— Har ni inge bättre att bjuda på när kungen är här så får det allt vara.

Middagen gick säkert programenligt, och som minne av händelsen överlämnade Rettig till Kungen en stor tavla, målad av den i Kilafors icke obekanta 80-talsmålaren C. W. Jaensson. Tavlan var ett motiv över Bergviken med Kölberget i bakgrunden och målat från Kyrkvikens strand. Denna oljemålning återfanns sedan i många år på Kungl. slottet i Vita havet och utgavs beskäftigt av en kammartjänare som motiv från Jämtland. Min far beställde en replik i litet format av denna tavla av Jaensson, som finns i min ägo.

Hela området kring järnvägsstationen bar vid sekelskiftet ännu spår av nybruten bygd i jungfruliga marker. Utefter vägen, som går ned till stationen från stora huvudlandsvägen vid "Lars-Nils" stuga, fanns det endast tre byggnader utom godsmagasinet och några uthus.

I den tjänstemannabostad, där jag är född, hade min far och mor 3 rum och kök på nedre botten, och därjämte fanns en annan bostad om 1 rum och kök på övre botten. Bostaden byggdes om med invändig spiraltrappa 1898, när far som stins fick disponera hela villan. Hans företrädare, Berggren, bodde som brukligt var på övre botten i stationshuset.

Nästa hus var den äldre "betjäningsbyggnaden" och sedan kom stationshuset, som ju låg flera meter längre öster ut än nu. Mittemot godsmagasinet, där stationsvägen slutar, låg provinsialläkarebostaden, där farbror Burman residerade med sin hushållerska Fina och minst 3 kattor.

Hela området, där nu en modern affärsgata ligger, var ett enda tättbevuxet skogsområde, sumpigt och otillgängligt, och när man skulle gå till Frivy och handla hos farbror Hedlund, den enda affären, som fanns på hyggligt avstånd, fick man gå en upptrampad stig genom skogen och delvis på utlagda bräder över de värsta ställena. Stigen slutade vid staketet för stora landsvägen och kallades för "överkliven". Likaså var skogsområdet från Lars-Nils ned till stinsbostaden ett tätt och sumpigt skogsområde med ett inferno av mygg på somrarna.

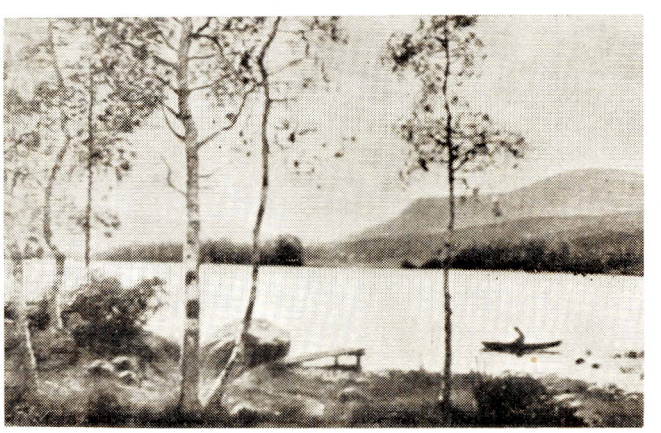

Bergviken och Kölberget. Målning av C. W. Jaensson.

Fotografiet, som visar hela stationspersonalen, torde vara taget år 1905, och en och annan av de yngre i bakre raden torde fortfarande kunna erinra sig tillfället. Sittande längst till vänster på bilden är dåvarande trafikassistenten, sedermera trafikdirektören Ragnar Nettelbladt, då på tillfälligt tjänstebesök. Han dog för övrigt 90-årig nu sistlidne september. Därnäst sitter min far Ove Gedda, född 1859 och död 1924 som stins i Uppsala.

Det dagliga livet vid järnvägen och den miljö, som tjänstemännen levde i, ter sig numera för mig som den rena idyllen. Även om arbetstiden var längre och tjänstgöringen även då krävde punktlighet och vakenhet, så fanns det icke den hets och jäkt som nu råder. Tjänstgöringstiden hade gott om pauser. Tågen gick långsammare och hade rundligt tilltagna uppehåll.

Alla hade också ett ganska omväxlande arbete. Förutom den vanliga tjänsten, som förekommer vid varje station för stationskarlarna, ingick även skyldighet att hålla stationsområdet snyggt, hämta dricksvatten från Källhagen per dressin, hugga ved och allehanda sysslor, som gav tillfälle till personliga kontakter. Därtill kom en rad fritidssysselsättningar med fiske och handaslöjd i olika former.

Jag tänker då särskilt på förman Jonas Olsson, som var den borne tusenkonstnären, som snickare, plåtslagare, skomakare och framstående fiskare och jägare. Nästan hela fiskeutrustningen hade han gjort själv, tennpirkar gjutna i rå potatis, abborrdrag av nysilver från en gammal snusdosa, hembundna håvar och nät o. s. v. Hans son, Valdemar, var min lekkamrat och oskiljaktige vän för hela livet. Han slutade sorgligt nog sina dagar före 50 års ålder av en hjärtåkomma och var då föreståndare för Handelsbanken i Gällö i Jämtland, där jag flera gånger gästade honom på semestrar för gemensamma fiskefärder.

När jag tänker på människorna i allmänhet i det lilla stationssamhället är det särskilt på det utomordentligt goda förhållande, som rådde mellan alla tjänstemän av olika grader, och jag tror, att min far som chef hade en stor andel däri. Förhållandet var typiskt patriarkaliskt i sin bästa form. Far var t. ex. ytterst angelägen om ett vänligt och personligt bemötande mot tjänstemän av alla grader och varhelst han fann någon sympati betraktade han dem alla som sina personliga vänner och med all den omtanke som var möjlig. Sålunda förekom det alltid varje sommar kaffebjudningar för alla vid järnvägen anställda — ett gardenparty med underhållning av sång till luta av värden. Varje julafton fick all åkande personal vid tåguppehåll gå hem till oss för traktering.

Det brukar ju sägas, att demokratiens genombrott definitivt avlivade det patriarkaliska systemet. Det må vara sant, men något mera demokratiskt tänkesätt än de som låg till grund för det nämnda förhållandet kan jag knappast tänka mig.

En järnvägsknut blir ju alltid ett händelsernas centrum, särskilt när det är dags för de fjärrgående persontågen. Folk, som icke hade det minsta ärende, kom ofta i god tid ned, kanske t. o. m. med 4 kilometers promenad, för att "se på tåget", ett sätt att bryta isolationen på landsbygden, som jag även funnit i Amerika och Canada.

Förutom de resande, så var det kanske mest posthämtningen, som var aktuell, och som försiggick genom en lucka från stinsexpeditionen direkt ut i bagagerummet, där vederbörande fick vänta tills upprop skedde.

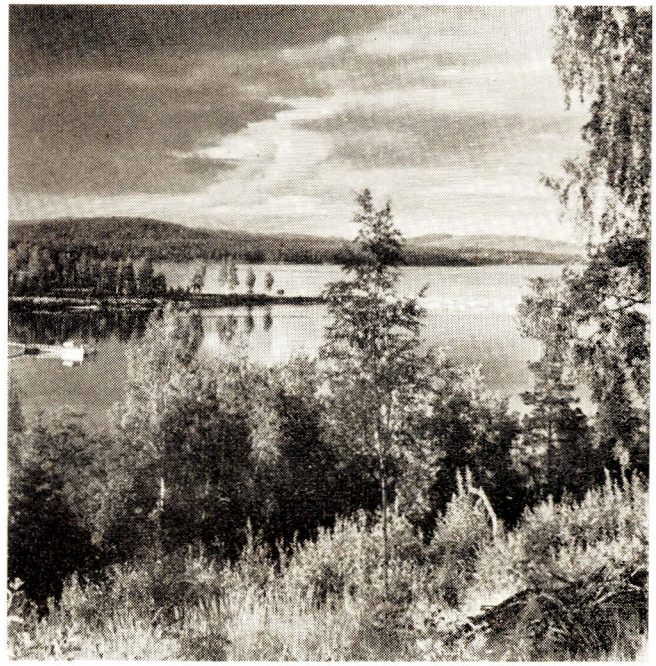

Utsikt från Sandersberg. (Första pris i fototävlan)

Foto: S. Ohlsson

Brukets post hämtades av ett gammalt original — kogubben Sallander — som brukade prata högt för sig själv och använde älsklingsuttrycket "töva lite", varför småpojkarna ropade på honom med detta öknamn och blev hotade med stryk.

Ett märkbart inslag i den dagliga bilden var de ståtliga hälsingebönder, som körde fora till och från godsmagasinet, t. ex. Agerman från Kyrkbyn. Som hjälp åt honom kunde man ibland på lasset se en lång pojke, som gick i en "finare skola" någonstans. Han blev senare en av den svenska elektriska industriens förgrundsfigurer, direktör Karl-Erik Eriksson, Asea, Västerås.

I godsmagasinet residerade "Långa Johansson", patentinnehavare och uppfinnare av typen kombinationsmöbler. Magasinet var ett kärt tillhåll för oss pojkar, där man kunde ana sig till de intressanta saker, som fanns i de väl emballerade paketen, för att inte tala om när ryktet spred sig om att en karamellburk eller en sockertopp hade gått sönder. Ett inslag av högst allvarlig natur för oss barn var någonting som kallades för "storsyn", som bestod i att en gång vartannat år anlände en kommission med ett par guldsmidda herrar i teten för att inspektera bostäderna. Om man dessförinnan hade försyndat sig på något sätt, t. ex. satt en fläck på tapeterna, så blev man av sin målsman hotad med "storsyn". Vi föreställde oss detta begrepp minst sagt som skärselden, varför vi omsorgsfullt gömde oss under de kritiska timmar, som synen försiggick.

Även om hela järnvägsförvaltningen i Hälsingland kring sekelskiftet ännu bar omisskänliga spår av nyanläggning, så försiggick just då helt säkert en betydande nydaningsperiod. Man såg dagligdags gamla utrangerade lokomotiv från SJ:s första decennier passera söderut för skrotning under det att nya mera moderna började visa sig. Detsamma gällde de ganska små vagnarna, som framför allt i de stora tågen utbyttes mot boggievagnar. En stor händelse var den s. k. Lapplandsexpressens tillkomst, ett dag- och nattsnälltåg med endast 2:a klassvagnar och medförande en restaurant-

"Gamla Hårgalåten"

Av V. Engelke

Hårgaberget, som ligger på södra sidan av Ljusnan, intager ett märkligt rum i folksägnen. Det höjer sig fristående, med avrundad topp, över den övriga bergsträckan. Som namnet antyder har här i hednatiden utan tvivel varit en h a r g eller offerställe, och de stora, flata och mosslupna hällar, vilka finnas på bergets öppna och skoglösa topp eller klint, den där, bekransad av tjock barrskog, icke är synbar från de lägre omgivningarna, berättas varit underlag för de slaktoffer, som här helgades åt Thor.

Härav, ävensom törhända av omständigheten att hedendomen här i orten ännu var rådande sedan kristna läran antagits i övriga landet, har berget erhållit sitt onda rykte. Det ligger på gränsen mellan Hanebo och Segersta. Det var på detta berg som den beryktade h å r g a d a n s e n eller, efter de yngres sätt att tala, Hanebopolskan dansades. Sägnen härom, sådan den i Segersta berättas, är följande:

I Hårgabyn, som är vackert belägen på en höjd nedanför berget, hölls ett syndigt leverne med dans och lekar även på helgdagsaftnar. Det var för mycket, mycket länge sedan en sådan dansstuga stod i byn just en helgdagskväll. Det ringde till helgamål i Hanebo, men denna gång för döva öron. Spelets toner ljödo över klockans, och dansen gick med frisk fart. Slutligen tröttnade spelmannen, men icke de dansande.

— En spelman, vonne dä vore den lede själv! ropade de yre ynglingarna, och se, i dansstugan en man, som erbjöd sig att spela så länge de ville dansa. Fiolen stämdes, och nu ljödo för första gången Hårgadansens toner:

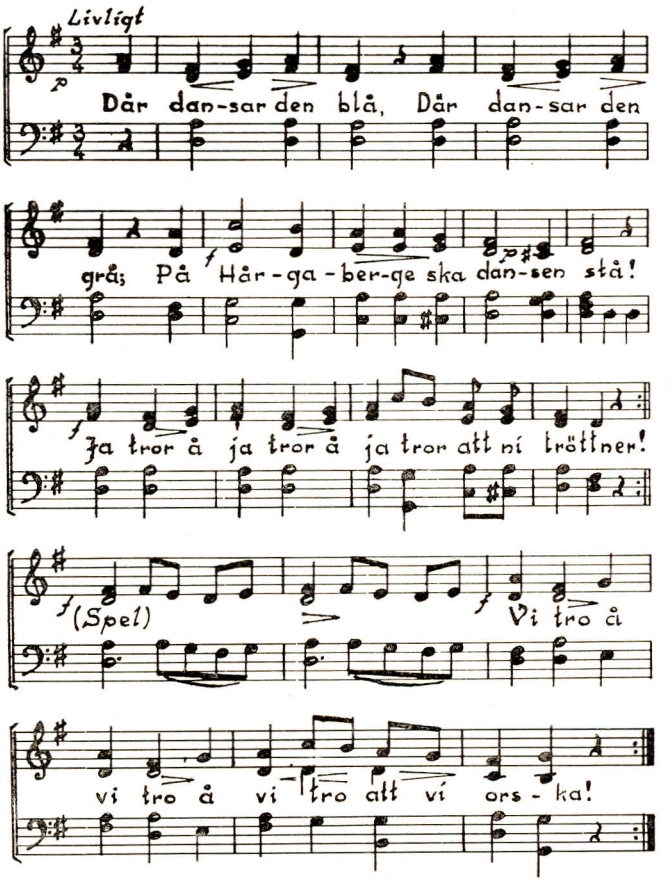

Där dansar den blå,
där dansar den grå;
på Hårgaberge' ska' dansen stå!

sjöng spelmannen, som var ingen annan än frestaren själv. Hans omkväde var:

Ja tror å ja tror å ja tror
att ni tröttner!

vartill de dansande svarade:

Vi tro å vi tro å vi tro
att vi orska'.

Sålunda fortgick dansen i vild fart natten igenom och ända till dess det ringde till gudstjänst i Hanebo kyrka, då hela dansskaran med spelmannen i spetsen rusade genom byns alla stugor och upp åt Hårgaberget, där dansen fortsattes på de förut nämnda hällarna, i vilka man ännu i dag tror sig se märken efter deras fotspår, som där trådde den hemska dansen, till dess köttet multnade och föll från benen, varefter benranglen ännu rörde sig i ring, till dess på sistone de då blott återstående vitnade skallarne hoppade på hällen.

En fästmö, som i tid ville rycka sin älskade från de dansande, fick hans lösslitna arm i sin hand. — Den som är i syne kan i månskenskvällar där få se huru skallarna röra sig i dans ännu, och förnimma Hårgadansens toner, som skola likna skogsvindens sus, och kanske ej äro annat.

Hårgadansens första och egentliga ursprung spåras icke så lätt. Den av några äldre författare yttrade tanken att den här ovan beskrivna i grunden varit en dunkel uppenbarelse från hednatiden tyckes vinna bekräftelse bland annat av själva dansens ryktbarhet och spridning i mer och mindre avvikande förändringar, förekommande i flera landskap, såsom i Dalarne, Västmanland, Värmland, till och med i Södermanland. En

---

vagn, som aldrig förut gått norr om Stockholm. Tågen gjorde på den tiden måltidsuppehåll i Storvik eller Bollnäs.

En annan betydande händelse vid Kilafors station var fältmanövern 1904, då Oscar II för andra gången besökte dessa trakter. Huvudstationen för i- och urlastning av trupperna var förlagd till Kilafors, då man med användande av nedre banan till Bruket kunde taga emot ända till 5 stora militärtåg på en gång.

Men nu äro vi redan ett gott stycke in på 1900-talet, då stationssamhället redan börjat växa med nya tjänstebostäder och privat affärsverksamhet för att så småningom växa ut till dagens välordnade samhälle med elektrifierade järnvägslinjer. Men det är en annan historia.

Att minnena från en lycklig barndom fäster sig i minnet för livet är väl en högst vanlig företeelse, men att ännu 40 år efter vår flyttning från Kilafors kunna samla ett 10-tal gamla vänner, som mer eller mindre genom tjänsten hade haft kontakt med vår familj, var en händelse som gladde mig mycket, och som starkt befäste min samhörighet med födelsebygden. Sedan dess är jag ständig medlem i Hanebo hembygdsförening.

sådan från n. Västmanland, vilken under namnet H a n b o s k a n dansades med egendomliga steg och vändningar ännu på 1830-talet är förf. meddelad, och förtjänar anföras:

Dansa vill du å dansa vill ja
å dansa ska vi i nätter å dar,
dansa dä ä så roli!
Dansa vill du å dansa vill ja,
här dansar hela vårt bygdelag,
dansa dä ä så roli!

På några orter lärer man vid visans sjungande begagna ordet l a p p a, vilket visserligen är icke så litet märkligt.

Det är möjligt att Hårgaberget och sagan om den ifrågavarande dansen vållade att det bekanta trolldomsväsendet här skördade jämförelsevis flera offer än annorstädes och att berättelser om häxor och deras brännande på bål ännu livligt kvarstå i folkminnet.

Tron på spöken och gengångare är törhända mer rotad och stark här än hos allmoge även med mindre själsodling annorstädes. Segerstabon talar gärna om troll samt om syner och röster ur andevärlden. Än har en soldat sett utbölingen, ett av modern mördat barns ande, komma farande på trätopparna utför Hårgaberget, under ett förfärligt skränande, än höres han sucka vid Mårdnäs myrn, än har man hos Per Ols' varsnat en underbar eld, och då en djärv yngling vågar nalkas stället, har han fått se en hop s m å t t f o l k dansa kring densamma o. s. v. Och nu går talet om H u l s t a s p ö k e t kring bygden. Detta rycker upp dörren till stugan, ehuru den först är låst ned farmors strumpeband, som därvid slites i tre stycken (varom vem som helst kan övertyga sig, ty bandstumparne finnas kvar), och sedan med hake och märla, vilka ej heller motstå spökets styrka.

Mången har sett b e r g f o l k e t s boskap, feta, präktiga kor, än utan, än med vallare. Vallhjonen, om sådana finnas, klädda i spetsiga mössor och vanligen i röda kläder. Två sådana bergflickor ville en gång övertala en g ä t k u l l a att komma och leka med sig; men denna visste bättre än så.

(Ur "Runa" år 1865).

Hårgaberget och Hårgabyn. Litografi från år 1865.

Två dikter

Av Ivar Bengtsson

DET LIGGER EN POSTILLA

Det ligger en postilla,
en skinnpärmad sliten bok,
på ett bord
i vår hembygdsgård.

I den boken
har gånget släkte
flitigt läst och bladen vänt
med jord på valkig tumme.

Har gånget släkte
hämtat sin tröst
av hur Herran straffar syndare,
hur han på Domens dag
skall skilja får från getter.

Det ligger en postilla
på ett bord och tiger
sitt språk,
som ingen längre förstår.

Det är skönt för en postilla
att få tiga.

ORD

Som en precisionsbombare
träffade jag
med mitt hårda ord
som i ditt hjärta
borrade sig ned
som en blindgångare
ständigt liggande redo
att spränga dig i stycken.

Mjukt som apelns blom
i en natt
då frosten går
föll ditt vänliga ord
hjärtat dröjde
sina hårda slag
oron stillnade.

En by som inspirationskälla

Av PER ENGLUND

Där byn legat

Målning av Per Englund.

Hemåsen

Målning av Per Englund.

I slutet av 30-talet for jag med några vänner i bil runt Varpen. Vi var mycket noga och åkte in efter nästan alla småvägar, vi såg. Jag minns, att det gjordes rätt bra reklam för trakterna kring Stocksätter, men det bestående synintrycket av den resan blev Hemåsen med sin klassiskt formade kontur och de steniga, men långt ifrån karga förgrunderna i Böle och Granbo.

De första åren i Böle slet jag också envist med att "göra" något av de pampiga bergen på andra sidan Ljusnan och åkrarna och ängarna på "vår" sida. Det är möjligt, att jag någon gång har lyckats, men många fler gånger har jag lovat mig själv att aldrig befatta mig med dessa berg och åkrar, för att återigen falla för fresten att måla dem, då solen silat sitt ljus genom de nyss utslagna björkarna, där de stått som svagt lysande facklor mot de blå bergen och lärkor och gökar smittas en med sin levnadslust.

Blir man bofast i en by, kan man naturligtvis inte undgå att intressera sig för dess enskildheter och detaljer. Grusgropen vid Böle udde där vatten, sand, mörka träd och blommor liksom kommer en närmare än på andra ställen och Gammeltomterna, där många gårdar låg samlade före storskiftet, där svarta knotiga fruktträd för en envis kamp mot de överlägsna höga, vita björkarna, men där även midsommarblomster, nyponblommor och hundkex kan ordna en rent förtrollande förgrund mot Hårgåsens stora mörka ostkupa eller mot älvtröskeln vid Landaströmmarna med de svagt framtonande bergen i Skog har lämnat många motiv. En liten vrå, som på sitt sätt är klassiskt vacker, är utblicken över Björktjärn från Nilses smedjan. Innan buskvegetationen dränkte stränderna i grönska, bildade taken av de någotsånär samlade stugorna vid Granbo station ett roligt mönster mot den brunsvarta skogen och de mörka bergen bortom Västansjö.

De flesta människorna i byn har medvetet eller omedvetet fått vara modeller och väggmålningarna i Landafors, Bollnäs tingshus, Lasarettet och Rehngården är befolkade med bölebor. Mycket har ändrats under det sista decenniet här i byn. I början av 40-talet var vägkorsningen här samlingsplats för ung-

domarna där de alltid samlades i skymningen, innan de for vidare till större byar eller vände hem till sitt igen. Då fanns det också gott om hästar på åkrarna och flera människor, som arbetade med hö och säd, och somrarna var rikare på solsken och värme. Nu är ungdomarna familjeförsörjare och spridda runtom i landet i städer och industrisamhällen. Vart hästarna tagit vägen, vet jag inte, men röda och blå traktorer ha övertagit deras hårda arbete. Några av mina äldre och saknade modeller har för alltid lämnat byn.

Har man varit borta någon längre tid och kommer hem från sydligare trakter som till ex. medelhavsländerna eller Skåne och Öland med dess obrutna horisontlinje ter sig vår by trång och mörk. Vart man än ser stängs blicken av dyster barrskog och mörka berg och färgen förefaller tung och grå, men så efter någon vecka upptäcker man byns melodi igen och saker, som man tidigare inte brytt sig om, kan lämna motiv till helt nya färger och former och de kornblå bergen blir en naturlig förmedlare mellan luftens ljusa färger och skogarnas svarta och brungröna toner.

Under det sista decenniet har mycket ändrats inom konstvärlden. Både de som tagit som sin uppgift att syssla med konst och de som endast njuter av den, har inte kunnat undgå att bli påverkade eller gjorda uppmärksammade på de nya idealen inom konsten. Motiven där sådana förekommer har spelat en helt underordnad roll. Genom radion, konstföreningar och pressen har kanske många både utövande konstnärer och konstälskare anammat det nya endast som en yttre gest, utan att känna sambandet med alla andra konstriktningar som på egen hand fått arbeta sig fram till allmänhetens förståelse. Har man under en följd av år fått följa årstidernas växlingar från gladaste dur till mörkaste moll ute i landskapet och även fått en glimt av, hur tillfälligt det mesta är av det, som vi människor lyckats göra, hur oändligt kort tid vi får låna den jord och de ägodelar vi brukar och den mark som vi trampar på, börjar man kanske leta efter större sammanhang, sträva efter att se bort från tillfälligheter och söka sig fram mot helheten och det allmängiltiga.

Motiv från byn

Målning av Per Englund.

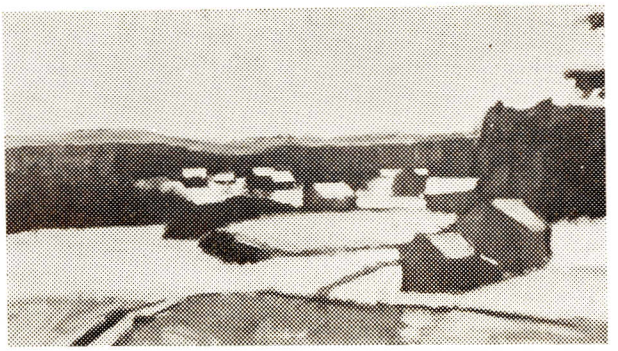

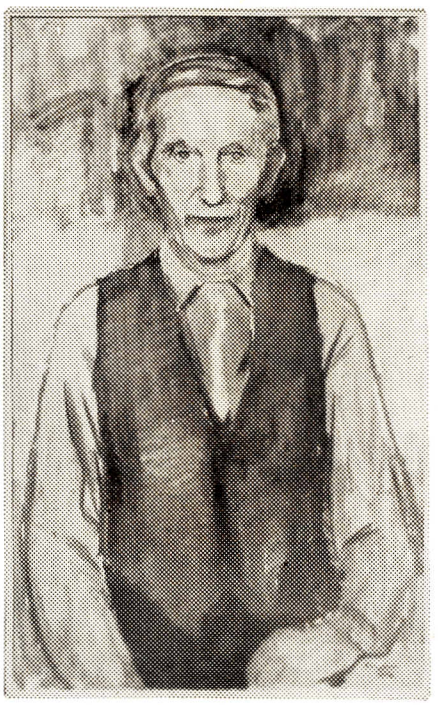

Lars Persson

Målning av Per Englund.

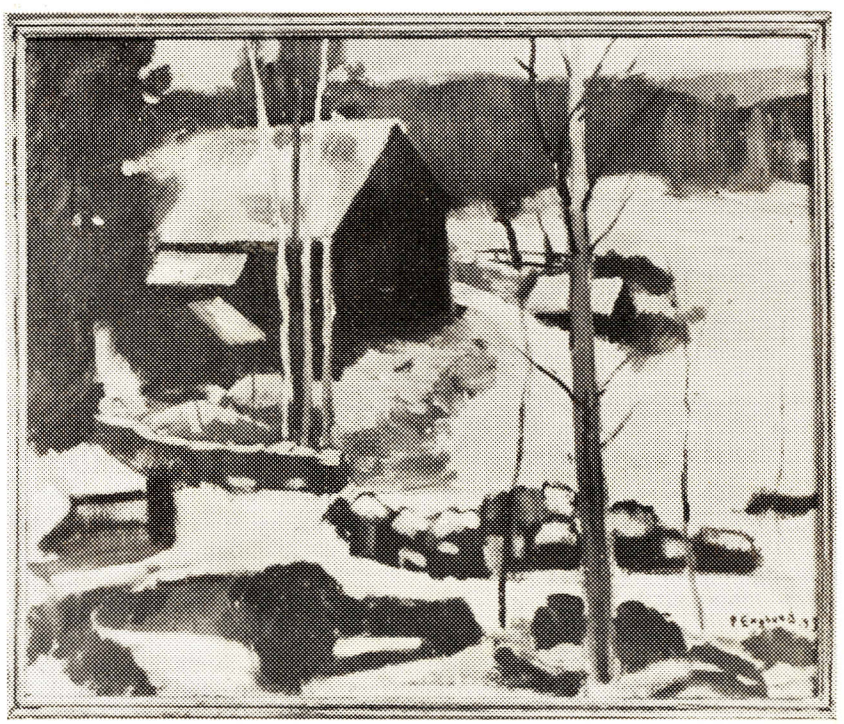

Skölds i Böle

Målning av Per Englund.

Vi reste till Amerika

Av Louis Ostrom

I maj månad år 1880 reste det tre systrar från Norrgården i Hallen, Hanebo till Amerika, och under åren 1880—1885 reste det tre pojkar från Skog, Fly och Håkanbo efter. De träffades där ute och förenade sina öden.

Den äldsta av flickorna, Martha, gifte sig med Hans Skoglund från Skog, mellanflickan Britta gifte sig med Hans Danielsson från Fly och den yngsta, Karin, gifte sig med Lars (Olsson) Åström från Västra Håkanbo.

När Lars Olsson Åström (i USA Louis Ostrom) kom fram, reste han direkt till Burlington, Iowa. Där bodde han hos en kusin, Ingrid Johnson (från Hanebo). Han fick arbete på CBQ-järnvägen, där han byggde järnvägsstationer. Den nya järnvägen blev en vägled, som spred sig hundratals mil inåt landet, bringande stora massor imigranter till nya hem.

Norrgården i Hallen på 1880-talet. Teckning av Fritz Norberg.

Som snickare byggde han järnvägsstationer så fort och så billigt som möjligt, Men han tröttnade snart på ett sådant slavgöra — fast betalningen var bra. Under tiden förfrågade han sig om andra arbetsfält och flyttade till Moline, Illinois. Där fanns det en stor piporgelfabrik, i vilken han fick arbete.

Så snart han var belåten med arbetet sände han biljett till sin hustru Karin och sonen Lars, som då var 6 år. Han fann ett lämpligt rum — utan möbler, som ersattes med koffertar, lådor o. s. v.

Det dröjde dock inte länge förrän han fann en annan lämplig och hemlik plats, så att han inte hade så långt att gå till arbetet i orgelfabriken och kyrkan.

Familjen förenade sig med den Svensk-Lutherska kyrkan i Moline. Där hade de en stor piporgel och en organist, professsor Gustaf Stolpe från Stockholm, som ännu räknas som den bästa som någonsin varit i dessa trakter — en riktig mästare.

Louis j:r gick då först till Svenska Kyrko-skolan, där det talades svenska, men efter 2 år inskrevs han i publicaskolan. År 1888 flyttade de till Rock Island (uttalas: Rack-ai-länd), som är nästa stad, väster om Moline — bara gatan dem emellan.

Samma år inskrevs Louis j:r i Augustana College, graduerade med AB —95. Så till Washington university Medical college — med MD 1899. Öppnade office i Leonaroville Kansas. Där hade svenskarna hittat på ett Mose elfte bud: "Du skall icke sälja din corn (majs) — det skall du föda".

Där var det också så många som hette Carl August Johnson, så att de fick ställa med posten, så att det blev drugist Johnson, Groceri J, hardwäre J, creamery J, Lumberjard J, smed J, sjuke J, o. s. v. — 13 i allt!

Men alla hade fina farmar och många barn, och med tiden blev alla smått rika.

På kallelse från Kansas Medical College i Topeka Kansas tjänstgjorde jag som professor i kemi i ett år. Nästa år flyttade jag till Rock Islans som ögonläkare men fortsatte mina studier i Chicago, New York o. s. v.

Jag var också anställd som professor ett år i Upsala College i East Orange, New Jersey; extra professor vid Augustana College i fyra olika år. Var ålderman i 2 år (politik). Har varit doctor i 55 år och gift lika länge. Jag har sex söner — alla gifta — och 16 barnbarn och ett barnbarnsbarn. Under första världskriget var jag Lt. Colouel. Med Dept. och äldsta sonen Lt. Commander US Navy (Meredith MD).

Ostrom arbetade i Moline Pip-orgel C:o till år 1897, då han blev oförmögen till att fortsätta och flyttade till Cokato, där han lagade piporglar och kammarorglar för närliggande kyrkor. På fritiden fiskade han i de många svensklika sjöarna och hade en liten jordbit för potatis, böner, korn och hö för hästen och litet annat till husbehov.

Han dog 85 år gammal den 18 april 1934 och hustrun Karin dog 90 år gammal den 24 mars 1940. De hade en son, som nu är 80 år (förf. till denna artikel. Reds. anm.), frisk och rask, sköter sin office och hospitalarbete dagligen. Gift med Sofia Hult, född i Rock Island. Vi har 6 söner. Den äldsta, ögonläkaren, är med mig. Vi voro båda med i första kriget. Den andra sonen blev famous som musikant, solist med J. P. Sousa i fyra år, solist med U. S. Navy Band och U. S. Army Band i 23 år. Av en händelse föll han ner för trappan på skeppet till Island och bröt ryggen (vertebral disk), så att han nu är "retired" och bor med sin familj i Lenoir Nort Carolina.

Ett par år efter det att Louis Ostrom bosatt sig i Moline anlände Hans Danielson (från Fly) med sin familj, hustru Brita, sonen Pehr (Pit) och dottern Karin och bodde hos oss något mer än ett år. Han arbetade på en kanal, som grävdes i Moline för att leda vattnet från Mississippi-floden till ett krafthjul för maskineri i de stora plogfabrikerna (John Deere & C:o).

Det var ett hårt arbete men också god förtjänst. Många blevo skadade, när dynamitskotten gick. Stora stenblock flög flera hundra fot i luften. Slutligen flyttade de till Svenska settlementet — Cokato, Minnisota. Där köpte de en 40 acre farm i skogen och bodde i en jordkula sedan byggde de ett bostadshus. De redde sig rätt bra och senare köpte de land intill land-kyrkan

Stockholm, där sonen Pit och systern Karin bodde tills deras föräldrar dog. Pit dog den 8 maj 1954 och Karin den 5 juni 1954.

Sonen Pit (Pehr) var körledare i över 50 år. Dottern Karin var gift med en värmlänning, E. Munson. Båda voro aktiva i kyrkan, som de också voro det i det sociala livet. Danielsons fick en oväntad överraskning, när deras tredje barn föddes 17 år efter dottern Karin.

Han hade inte håg för farm-liv, så att han blev mejare (mejerist) och gjorde goda affärer med smör och ost.

Sonen Pit var barnlös, varför han adopterade en italiensk gosse, som nu är bosatt i Minneapolis med egen "Dental Laboratory", där de gör löständer o. s. v. Pit hade aldrig lust för farm (jordbruk), så att han lejde hjälp att sköta farmen, medan han sysslade med brunndrillan (borrning) — och med tiden borrade han hundratals brunnar över hela Minnesota.

Ett par år senare anlände Hans Skoglund med hustrun Martha och familj, men de reste direkt till Cokato, där de tog skogland och snart byggde ett eget stockhus i skogen. De hade flera barn, men inte heller de trivdes på farmen långt in i skogen, så att de flyttade till staden Cokato. Där arbetade fader Hans som bleck-

Emigranter. Teckning från 1860-talet.

slagare och butiksbiträde i en butik (general merchondise) åt J. Hanberg (från Hanebo). Denne var juvelare och sålde alla sorters husbehovsartiklar — klockor, stavar, köksvaror — allt som kunde nyttjas i ett hem.

Barnen voro flitiga i skolan och goda studenter. Den äldsta sonen, Olof, slutligen blev bankir, öppnade två banker i närliggande små städer. I St Paul blev han föreståndare för två banker. Allt var ljuvligt (lyckligt) till år 1929, då hela Amerika var i den svåra depressionen (panik). Olof är nu pensionerad, ogift, med ansvar för flera av sina släktingar.

En av Skoglunds döttrar (Martha) hade 12 barn, av vilka alla utom 3 har rett sig bra, fast de fick slita ont och svälta och arbeta för att hjälpa till med att försörja sig själva. Men alla i barnhögen voro smarta nog att genomgå "Stats university" och alla äro nu framstående i deras olika geshäft (eller sysslor).

Från vår första tid i Amerika finns det inga fotografier, då vi alla voro för fattiga att ta porträtter, så det finns inga från nybörjartiden.

Under de första tio åren i Moline och Cokato hördes bara svenska. Nu är det mer grekiska och "belgium", och det dröjer inte så länge förrän det blir bara engelska. Man kan inte veta om Johnson eller Anderson är svensk, grek, belgian eller neger — som man säger. Det är så hopmixat så man bör förfråga sig för än man säger något som kan förarga någon.

Håkanbo nr 1, Hanebo.
Pehr, bonde i Håkanbo i medio av 1600-talet.
Olof Larsson, bonde, född 15/8 1829, död 12/7 1868, gift 12/11 1849 med Anna Pehrsdotter, född 16/12 1822 i Skog, död i maj 1911. Ägde Innergården.

Hallen nr 2, Hanebo, Norrgården.
Erik, bonde i Hallen i medio av 1700-talet.
Olof Ersson, född 4/6 1815, gift 1/4 1839 med Karin Pehrsdotter död 4/5 1869, Karin född 7/3 1812. Landbonde i Hallen nr 2.

Lars Åström, född 1/1 1849, orgelbyggare, gift med Karin Olsdotter, född 9/12 1849. Bor i Cokato, Nord Amerika.

Enligt Hanebo församlingsbok finnes å nr 1 i Håkanbo upptagen Olof Larssons änka Anna Persdotter, född 16/12 1822, barn i detta äktenskap: Lars Olsson Åström, född 1/1 1849, hustrun Karin Olsdotter, född 9/12 1849. Son Lars Åström, född 1/5 1874, emigrerade till USA.

Med lappen Mickel Svonni . . . *forts. fr. sid. 18*

Vi når sjön och nu börjar vårt intressanta arbete. Det rycker i näten och Svonni plockar upp den ena rödingen fetare än den andra. Allt går så smidigt och fort. Fiskarnas antal växer på isen. Jag börjar tänka på att vi får tung börda hem. När vi lämnar sjön, kretsar korparna, fjällens renhållningsverk, över området för att se om något finns kvar. Vi sjunker djupt ner i snön. Ryggsäckarna är tunga, men stugan och den väntande rödingsmåltiden är ett hägrande mål. Endast den som själv erfarit den glädjen att komma fram till en fjällstuga efter en slitsam dag kan fullt uppskatta känslan.

Nu sätter kölden åter in efter snöfallet och det är bra för vi skall lägga ut fisken för frysning. Men vi har plockat undan de fiskar vi skall koka. Jag vill inte avslöja antalet. Vi hinner inte mer än avsluta måltiden förrän Svonni sover. Naturfolken har en stor förmåga att kunna koppla av vilken tidpunkt det än är.

Följande dag var vårt program lindrigare. Vi får nu börja tänka på hemfärden. Efter en liten jakttur åker vi ner med en börda röding till våra skidkälkar, som vi måst lämna en 4 km. från stugan. Tidigt följande dag var hemfärden en verklighet. Det är kallt och kärvt före startade redan kl. halv 8 på morgonen. Meningen är att vi skall gå fram till Abisko utan övernattning. Klockan var halv 2 innan vi kom fram till Abiskojaurekåtan. Efter en timmes rast fortsatte färden. De sista 15 km. skulle nog bli krävande. Det går framåt, men så sakta. Vi får ofta byta plats. I den djupa snön är det tungt att spåra. Mörkret tilltar men Svonni är en säker fjällkarl och han hittar alla vägar.

De mäktigaste fallens brus efter Abiskojokk hörs fortfarande. Dess kamp är ojämn mot köld och is. Men det sporrar två trötta fjällvandrare i kvällsmörkret. En 5 km. från Abisko tar hungern och trötttheten ut sin rätt. Vi stannar och inom några minuter kokar en härlig blåbärssoppa på det utomordentliga Meta-köket. Det gäller att inte stanna till länge, när man är genomblöt av svett och kylan biter, så att färden fortsätter.

Det var skönt att vara hemma efter en slitsam dag. Det blev en strykande åtgång på våra ripor och rödingar. Visst var det krävande många gånger, men färden var en intressant upplevelse.

Jag vill till sist tacka min goda kamrat Svonni för dessa spännande dagar ute i fjället.

Plock ur ordboken

Av Lars-Olof Högberg

Vid några föregående tillfällen har jag i Hanebo-Jul samt i jubileumsboken Hanebo 1900—1951 skrivit en del artiklar om hanebomålet och hithörande ämnen. Då dessa små uppsatser fått välvilligt mottagande, har jag även detta år på den vänliga redaktörens uppmaning gjort ett plock ur de anteckningar i ett ämne, som alltsedan min ungdom legat mitt hjärta nära. Jag har förut oftast framdragit olikheter mellan hanebomålet (Hb) och rikssspråket (R), men i år har jag tänkt anföra exempel på ord och uttryck, som saknar direkt motsvarighet i rikssspråket eller där har en avvikande betydelse. Av det som anföres hoppas jag skall framgå, att vårt sockenmål är ett språk, rikt på skiftningar, och att det skulle vara en vinst för rikssspråket att upptaga en hel del av dessa ord, som genom sin uttrycksfullhet talar för sig själva.

När jag talar om hanebomålet gör jag samma reservation som tidigare, nämligen att samma språkliga företeelser även förekomma i andra sockenmål, framför allt i Hälsingland.

För att göra framställningen så litet tyngande som möjligt har här använts endast ett fåtal ljudskriftstyper och -tecken, nämligen

ô för att beteckna ett öppet, ö-liknande ljud, som i hälsinge-uttalat av mjölk **mjôlk**, torka **tôrka;**

l med fetstil betecknar s. k. "tjockt l", **kôl** kol;

rs anger ofta sje-ljud, vilket dock i regel skrives **sch;**

- under en vokal betyder att ljudet är långt;

accent (') efter en stavelse betecknar, att denna stavelse i hanebomålet har huvudtonvikten.

Utropsord (interjektioner).

Dessa ord ge uttryck för känslor av förvåning, överraskning, glädje, fruktan etc. — Här några exempel. ("Översättningarna" naturligtvis blott ungefärliga).

bättrane mä'g då, förvåning;
tröstane mä'g då, förvåning och ett visst medlidande;
ja, jölpanes, förvåning;
ja, dä jö'rså, ungef. jo pytt;
jöstanes, överraskning;
tjörses då, överraskning;
jäsingen, ungef. jäklar;
ja, jämmeli'gen, överraskning och beklagande;
hyvens, utmärkt;
hasses då, usch (när något går tokigt);
hassema'rane då, usch, kors då;
harresta, förvåning;
harrestali'gen, förvåning (starkare);
hôsches då, förvåning;
å hinken, fanken.

*

Några allmänna talesätt.

Ja säger ätter sagder å ljuger ätter lögn.

Dä jekk på ymse mear, ungef. Det gick litet hur som helst, än hit, än dit.

Han fekk gå som sparven från axe(t). Han fick lämna de välfyllda förråden, (på tal om en person som lurats att sälja sin värdefulla egendom).

Dä ska då bi bå môrt (mörkt) **å môle** (mulet) **inna ja jör ôm e.**

Dä förskyller int tä kôsta krut på krankar. (R) . . . att kosta krut på döda hökar.

Vi försöker, gå å vill e. . . . det får gå hur det vill, går det så går det.

Sätt i tappen, sa Kurk (i st. f. **kurken**).

Kupp, sa Hult'n, når han drock ensa'mmen.

Dä är lite som lage valler, ungef. Små orsaker, stora verkningar, el. Liten tuva, etc.

Alle môner jör at. ungef. (fritt) "Minsta bidrag mottages med tacksamhet."

Om sola tar drôpen i mars måne, så bir e ett usli år. Om det droppar från taken i mars, (blir dagsmeja), så blir det dåligt år.

Fattigdomen bôrjer i veli're.

Och som en illustration till detta ordstäv kan man ta följande, som riktar sin udd mot ena parten:

Vänn ôm brann, säger dôm i Västasjön, (som hade gott om ved).

Vräk på eln, säger dôm i Körkbyn, när dôm har tome veli'rene.

*

Helt nära dessa allmänna talesätt och ordstäv ligger ord och fraser med en alldeles speciell betydelse i vissa sammanhang. Jag skall här anföra en del.

von, vån. **Inte skar vi fel dräpa vona för dä.** Inte ska vi väl göra omöjligt för det.

Ja hadde int von tä begära . . . Jag vågade inte begära.

Var'e von i' dä! Var det möjligt det!

Dä var inga andra von. Det var ingen annan möjlighet.

bôs, boss, agnar, skräp; adjektivet heter

bôsu. Dä är bôsut på laa. Du är bôsu på ryn (ryggen).

e bôsa är en fördjupning i halm etc. för (efter) människor el. djur (grisar).

bôsa övver, koka över (om kaffe t. ex.)

das (långt a!) är ett ord som användes i många sammansättningar, oftast i förebrående eller ringaktande mening, om eller till en person:

krångeldas, slarvdas, lortdas, m. fl.

fiker, russin; **fiksôppa,** russinsoppa;

storfiker, fikon;

fara, bruka, hålla på att, användes ofta som ett slags hjälpverb (motsv. (R) gå och . . ., sitta och . . .).

Han far å fisker i tjärane. Han brukar fiska i tjärnarna. **Han far å frier i Sörgårn.** Han håller på och friar i S. **Han far å kôler nåra mila iblann.**

slô äkster, slå fel, inte bli av.

Dôm va myttje tähopa, men dä slogg äkster ändå.

slô fäkt mä, slå för en flicka.

ta på hi'lla, ta på hyllan.

Ho var int tä ta på hi'lla.

smillra mä nån, göra sig till för, hålla fagert med, lirka med ngn (för att få ngt). **Ho jekk å smillra mä'n.**

mangna o. **smongna** betyder båda falla ur, bli tunnare, magrare.

Han har smongna sen han jorde konkurs.

släktas på, vara släkt med, brås på.

Dä synns okken han släktes på.

gôr är ett förstärkningsord, som blir ännu kraftigare om det i sin tur förstärkes med

iddeli, gôr iddeli lat, gôr (iddeli)le.

Hit hör också

kôl iddeli (svart), **klit iddeli** el. **snög iddeli** (vit).

frå, vaken (motsats **ofrå**).

Ordet användes i flera betydelser.

fråa tä'll sä, morna sig;

matfrå = **matu,** som kan äta när som helst;

fråhova 1) hungrig person som man vill bli kvitt, "påhäng", 2) loppor och löss, som håller en frå.

maghov har den person som besitter "magens hovsamhet" och vet, när han skall sluta äta.

fräk, matfrisk, glupsk.

jö'nnöm, genom, står sammansatt med ett verb som uttrycker riktning, utan något efterföljande (men väl underförstått) substantiv. **Jag går bårtjö'nnöm, oppjö'nnöm, nerjö'nnöm** (vägen) **ett tag. Du kommer fel framjö'nnöm** (till bygden) **nå varv** (nån gång); **hemjö'nnöm, öst- o. västjö'nnöm** m. fl.

gammal, (i smsättn. **gammel-**) har en ganska egendomlig användning.

gammeldom, som börjar åldras, bli gammal.

Han har komme in i gammeldomen han å nu.

gamlas ifrån veràn, växa ifrån varann. **Han gamles ifrån veràn mä tia.** Man växer ifrån varann med tiden.

gamlas bårt, bli gammalmodigt. **Gammeltale bôr på å gamlas bårt.**

gammelgôsse o. **gammeljänta** är välbekant gamla bekanta;

gammel-erker är ett "smeknamn" på hin onde.

Till smeknamnens kategori hör också

gammel-Hanbo, gamla (kära) Hanebo, och

gammel-himmeln, gammel-vala (världen).

gammel sin dar, gammalmodigt. **Dä där är riktigt gammel sin dar dä.**

Med lappen Mickel Svonni

På jakt och fiske i Lapplandsfjällen.

Av Per Groth

November månad hade varit ovanligt kall här uppe i norr. Sjöar och jokker hade frusit till. Vi skall nu följa en fjällens son på en jakt- och fisketur upp till Apporjauri, en sjö en bit från Kungsleden cirka tre mil väster om Abisko.

Det är över tjugo grader kallt när vi startar vår färd från Abisko. Snötäcket är tunnt och vi få arbeta hårt med våra tungt lastade skidkälkar. Skidorna får än så länge sitta fastsurrade vid kälkarna, men vi komma att behöva dem. Dagarna äro korta. Vi når Abiskojaure-kåtan vid middagstiden och nu visar termometern minus 30 grader.

På väg upp mot Abiskojauri. Foto: Per Groth.

Svonni frågar om jag har någonting emot att vi stannar kvar och övernattar i kåtan. Det skulle bli mörkt innan vi skulle nå slutmålet, Keronstugan.

Vi stannade och så småningom lyckades vi få plusgrader i kåtan och insvepta i renhudar sov vi några timmar.

Vi var i farten tidigt följande morgon och nu hade vädret slagit om. Bara 15 grader och en pinande blåst. — Vi får dåligt väder i dag, kommenterade Svonni.

Och det besannades. I delvis snöstorm gick färden fram. Men allt gick bra och vi kom fram till stugan i god tid för att hinna ut och leta ved, som nu inte finns på den närmaste kilometern.

Det var lördagskväll, men där ute i vildmarken hade man inte förnimmelse av att det var helgdagsafton. Trots en ansträngande dag kunde jag inte undgå frestelsen att göra min första skidtur. Stormen hade bedarrat. Det var så lugnt och stilla. Som genom ett trollslag blev allt så ljust. Månen var på nedan, men hade ännu makt att kasta sitt trollska sken över fjälien och deras silhuetter var mäktigare och vackrare än någon gång tidigare. Jag återvände till Svonni i stugan och han var just i färd med att titta över sina nät, som i morgon skall vara i sjön om vädrets makter äro gynnsamma. Vi har tur. Söndagen kommer med vackert väder. Och medan det ännu är mörkt startar vi vår färd.

Vi följer jokken, som fortfarande för en hård kamp mot köld och is. Tystnaden störs då och då av en dalripas skrattande, när hon flyger upp. Vi har våra gevär med, men ännu är det för mörkt att skjuta. Ripornas antal och skratt växer, men det tycks gå Svonnis ära för när. Han låter sin långa enkelpipiga hagelbössa glida ner från axeln. Åter ett skrattande och en ripa flyger upp. Jag hinner urskilja något vitt mot morgonrodnaden. Ett skott brinner av och ripan ramlar ner i riset.

— Nu har du skrattat färdigt, kommer det från Svonni.

Man kan tillägga **gammel** till nästan vilka tingord som helst för att ge dem en skämtsam eller kanske rent av kärleksfullt uppskattande betydelse.

Till slut några maskulina och feminia ord, som avse att karakterisera den de används om. Det torde ligga i sakens (här = människans) natur, att det därvidlag inte blir de vackraste egenskaperna som kommer fram. Vad männen beträffar är det ofta någon egenhet i deras uppträdande eller någon dålig egenskap som framhålles (lättja, drullighet etc), under det att den kvinnliga karakteristiken rör sig mer på det moraliska området. — Jag börjar för övrigt med ordet

männi'scha, som ofta är lika med fruntimmer. **E männi'scha å två karar.**
dölej, dödansare, slöfock;
jesi'ppel o. **disi'ppel**, (egentl. lärjunge), i (Hb) = filur etc., ungef. detsamma som
funtus, (det senare kanske något svagare).
fessik, om häst eller karl som är drullig;
fnôdd, **fnasker**, **tjascher** o. **tjaschmakare**, person som arbetar långsamt, är småfärdig; (mots. **frank**, **frimòdin**).
fyscher, som det inte är ngt med, som far hit och dit; motsv. fem. **fyscha**;
tokfarstu, fallen för upptåg, galenskaper; kan användas (skämts.) om både män och kvinnor .
gneter, gnidare, snåljåp;
haspel el. **haspil**, filur;
jåller, **jålla**, enfaldig person;
pôjk-dôrg, pojkdrummel;
slånker, **dånker**, **slas-has**, som inte har någon hållning;
smetare, duktig karl, överdängare. Ett av de få erkännsamma orden!

Härtill några speciella femininer:

jänta har enbart ingen nedsättande betydelse; **jäntene våre** är lika gott som **stintene våre.** Sammansättningarna däremot är nedvärderande, så t. ex.
jänt-snipa, **jänt-snôrpa**, **jänt-slåma**, **jänt-pyscha.**
argpigga, argbigga.
lammertakka, **slapertakka**, **tatertakka**, kvinna som pratar mycket;
ledska, elakt fruntimmer;
näbbstä, näbbig, uppkäftig flicka;
röte, kvinna med dåliga egenskaper;
skôjerska, oftast zigenerska;
lan(d)arva, flicka som är enda barnet och får ärva gården.
tylla, **e lita tylla**, liten flickstumpa.

Att exakt översätta dessa uttryck till högsvenska torde vara ogörligt, men det är säkert inte menat som någon komplimang, då en flicka säger till sin rival och antagonist:

Du är då e rikti näbbskôra åv varsta nöa du.

Men färden går vidare. Vi har inte tid att sysselsätta oss med ripjakt. Vi når Apporjaure — "jaure" är sjö på lappska. Det är en 12—15 grader kallt och en pinande blåst virvlar upp det lilla snötäcke, som finns på sjön.

Svonni har sina redskap för vinterfiske förvarade på en skyddad plats under några klippblock. Isens tjocklek är 25 cm., men en vass isbill äter sig snabbt igenom. — Åter ett bevis på att Svonni är en förträfflig skytt. Men denna gång gäller det att skjuta den så kallade isharen under isen från ett hål till ett annat. Det är en liten specialkonstruerad apparat för fiske med nät under isen. Genom att bara dra i en lina äter den sig fram under isen. Sedan är det bara att fästa nätet i den lösa linan, som följer med från det ena hålet till det andra. På så vis fortsätter vi tills vi lagt alla tio näten i sjön.

Under tiden vi arbetat med näten har vinden tilltagit och vi kan känna oss belåtna, som skonats från stormen tidigare.

Vi startar hemfärden och mörkret är över oss innan vi når stugan.

— Nu får vi snöstorm, säger Svonni, när vi sitter och äter vårt kvällsmål. Vår bostad är visserligen förankrad med wirer, men vi kan tydligt känna att den har osäker grund här uppe på fjällsluttningen.

Man sover gott ute i fjällen, men vi vaknar tidigt och det är kallt. En sprakande björkvedsbrasa är snart en verklighet och åter har vi plusgrader i stugan. Nu är det korta dagar och vi har mörkt länge. Vädrets makter tillåter inga jakt- och fisketurer. Vi måste dock trotsa vädret och skaffa mera ved. Och insvepta i fjällfararens bästa skydd, anoraken, klarar vi oss bra.

Det blir långa kvällar i fjällstugan och lappen Svonni är inte den som talar så mycket. Men man får den känslan så fort han talar om en sak, att det är hundraprocentig sanning. Medan stormen tjuter utanför och björkveden sprakar i spisen försöker jag att få Svonni att berätta litet om sitt liv här uppe i fjällen. Det kommer . . .

— . . . jag har aldrig sett en björn i fjället, men mycket fisk har jag burit från Apporjaure. En gång, det var i maj månad, låg jag på isen och pimpla. Det var som jag kände att jag inte var ensam. Titta upp, mellan två holmar i nederänden av sjön såg jag någonting ute på isen. Trodde först det var renar. Dom såg konstiga ut djuren, dom kom i riktning mot mej, men nu såg jag det var vargar. Kanske kände dom på sig, att dom hade ett obeväpnat offer ute på isen. Jag låg stilla, nu stannar dom, de känner vittring. Nu är det min tur att gå till anfall med isbillen i den ena handen och pimpelspö i den andra närmar jag mig vargarna. När jag är en hundrafemtio meter ifrån så vänder dom och försvinner samma väg dom kom . . .

Jag frågar om det inte kändes kusligt när han var obeväpnad.

— Nej, svarar Svonni, jag tror inte att vargen anfaller människan . . . En annan gång, det var höst, jag skulle upp till Apporjaure och vittja mina nät. Jag tog min kulbössa med, men när jag gått några steg kom tanken, onödigt att bära den tunga bössan fram och tillbaka. Fick mycket fisk och det var ett drygt arbete att bära hem fångsten. Kom ner till Rautaälven och kände mig som hemma, kommer plötsligt en stor varg ut i stigen. På fyrtio meters avstånd står han och tittar en stund på mej. Jag tänkte på bössan och skottpengarna. Har aldrig fått skjuta en varg, har ingen tur, . . . kommer det med vemod i rösten.

Tiden hade gått så fort denna kväll. Under min vistelse uppe i Lapplandsfjällen har jag kommit i kontakt med många lappar men aldrig tidigare har jag varit så övertygad om sanningen i vad som sagts.

Vädret växlar snabbt. Följande morgon nästan vindstilla, men mycket snö hade det kommit — mer än tjugo cm. Det snöar fortfarande och det är mildare, bara 5 grader kallt.

— Vi har bra väder att jaga ripa i dag, säger Svonni.

Med jämna mellanrum går han ut ur stugan för att övertyga sig om att det finns ripa på fjället. Deras knarrande höres lång väg och nere i dalen svarar dalripan med sitt skrattande läte.

Jag får lära mig, att man inte skall smyga på fjällripan, medan det ännu är skymning. Den sitter säkrare när det är ljust. Vi packa våra ryggsäckar och startar. Högre upp mot fjällsluttningen går färden.

Vid Abiskojaurikåtan. Foto: Per Groth.

— Där, pekar Svonni, har dom sina matplatser.

Vi närmar oss en avsats i fjället, vi skiljer oss åt. Jag ser att Svonni stiger ur sina skidor. Visslande smyger man sig framåt. Ett skott brinner av och två ripor blir kvar. Men det var fler och från min plats högre upp ser jag var andra slår ned. Vi fortsätter vår jakt hela dagen, och när det börjar skymma drar vi oss ner emot stugan. Inte så dåligt, vi har skjutit 30 ripor.

Följande dag startar vi vår färd tidigt. Nu skall vi upp till Apporjaure och vittja våra nät. Vi glider ljudlöst fram i snön som ligger djup. Det börjar bli ljust, när vi närmar oss sjön. Vi äro inte ensamma ute i markerna. Harspår och ripspår korsar sig ner. Järvspår.

— Den har gått i går natt, säger Svonni och krafsar nysnön ur spåret. Den har nog gått långt, kommer det med hat i rösten.

Svonni äger inga renar utan är bara en fattig fiskarlapp, men han känner med de sina. Järven är minst lika hatad som vargen utav lapparna. Dom säjer "han dödar inte för mat utan för att döda".

Forts. å sid. 15

Julbilder

av Hilding Mickelsson

Foto: H. Mickelsson.

Julbocken är en symbol för julen och liksom en förbindelselänk mellan forntid och nutid.

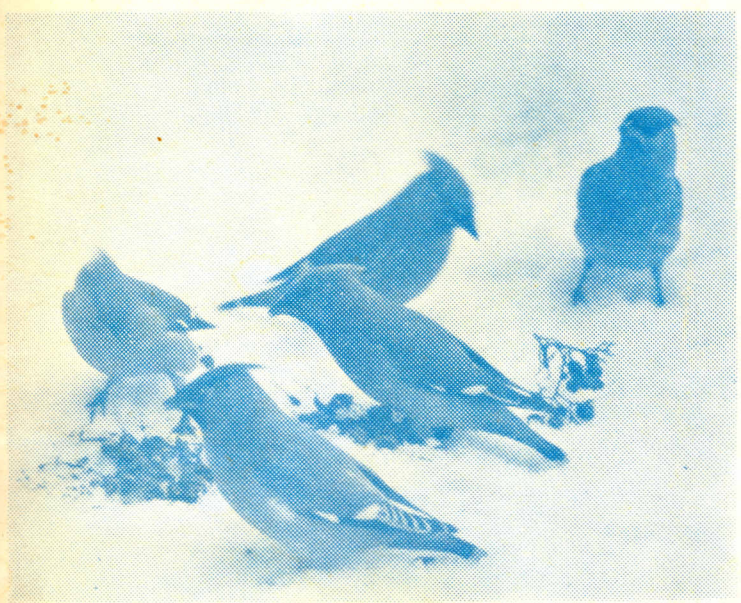

Foto: H. Mickelsson.

Därute söker fåglarna sin mat, och här har Sidensvansarna samlats.

Foto: H. Mickelsson.

Mitt i den mörkaste årstiden kommer julen. Ljusen glimmar i alla hem och tomtebloss speglas i barnaögon.

Foto: Martin Holm.

Men efter helgen kallar åter arbetet och snötyngda skogar möter skogsarbetaren.

Pris kronor 2:—